

It was considered that the folk choral singing in modern educational and social cultural realities including the influence of globalization trends continue existing as one of the advanced «outpost» and the important instrument of keeping cultural originality and national identity as the integral part of the Ukrainian humanitaristics. Besides, the institutions of higher education in the sphere of culture and art based on their civilization mission must create the necessary space for self-determination and self-realization of students and graduates especially for those who master the folk choral singing. Among the actual problems of folk choral singing training methodology in the higher school, nowadays teachers must pay special attention which leads them to the theoretical-methodological area; it is the problem of structure of method and its connections with the requirements of the professional pedagogic and cultural artistic content.

The novelty of the work is the emphasis on the use of additional methods (method of awareness of muscle actions, hermeneutic (explanatory) method, method of voice demonstration which was based on the receptions to follow, method of art and vocal-technique search, method of self search during the whole period of study with the release to actualization of continuous educational potential, method of exercises) for solving the problem of the improvement of vocal – choral experience, which for its own solving needs taking into consideration the principle of activating the creative initiative and enriching the emotional-sensory sphere of the artist, the ratio of group and individual classes and polyphony of regional song styles.

Applying these methods and approaches for the vocal-pedagogical process will promote to increase, from one side, the professional skill of the teacher and from another side to the level of musical literacy and executive student's art.

Key words: folk choral singing, higher education institutions, professional education, training method, humanitarization.

Надійшла до редакції 5.10.2017 р

УДК 371.132:78

РОЛЬ СУЧАСНИХ МУЗИЧНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Кушнір Катерина Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент,
Ніжинський державний університет ім. М. Гоголя, м. Ніжин
kusnir.katerina@gmail.com

Розглядається одне з актуальних питань музичної педагогіки – оновлення змісту фахової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва, що ґрунтується на упровадженні музично-комп'ютерних технологій в навчання та застосуванні нових інформаційних технологій. Досліджується значущість наданих комп'ютером принципово нових можливостей у розвитку професійного мислення майбутнього вчителя музичного мистецтва, що дозволяє доповнити і змінити сам характер його діяльності, що сприятиме духовному розвитку особистості та формуванню її ціннісних компетентностей. Виявляється можливість інтеграції музично-комп'ютерних технологій в навчальному процесі, на прикладі дисципліни «Хорове аранжування».

Ключові слова: музично-комп'ютерні технології, хорове аранжування, ціннісні компетентності, вчитель музичного мистецтва.

Постановка проблеми. Характерною рисою сучасного суспільства є його інформатизація, створення нових комп'ютерних технологій, перетворення інформації на найважливіший глобальний ресурс людства. Одним із завдань вищої педагогічної освіти, зокрема музично-педагогічної, є підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи в сучасних інформаційних умовах, сприйняття й відтворення у власній діяльності соціальної, наукової, художньої та естетичної інформації, усвідомлення наслідків її впливу на духовний світ особистості, розвитку її ціннісних компетентностей, використання засобів спілкування на основі невербальних форм комунікації за допомогою сучасних музично-комп'ютерних технологій.

Останні дослідження та публікації. На важливість формування медіа – та інформаційної грамотності у студентів наголошують у своїх працях С. Дьомін, Н. Ковальова, Х. Лау, Є. Мурюкіна, А. Новікова, А. Растрюгіна, Н. Рижих, А. Федорова, С. Фейлітцен, А. Харт й ін. Дослідженню проблеми професійної підготовки майбутнього вчителя музики присвятили свої роботи Т. Бодрова, В. Дряпіка, Л. Масол, Н. Миропольська, О. Олексюк, В. Орлов, О. Отич, Г. Падалка, Л. Предтеченська, О. Ростовський, О. Рудницька. Проблему підготовки майбутнього вчителя музики в умовах комп'ютеризації навчання розглядають Н. Белявіна, Ю. Дворнік, О. Дітчук, О. Коневщинська, К. Кабріль, О. Чайковська, В. Штепа та ін.

Актуальність даної теми зумовлена широким можливостями комп'ютера у сучасній музично-педагогічній практиці, значним обсягом наукових праць у сфері теорії комп'ютерних

технологій і недостатнім його використанням у навчально-творчому процесі студентами музичних спеціальностей.

Мета статті – розкриття ролі та значення особливостей впровадження інноваційних підходів до застосування сучасних комп'ютерних технологій в музично-педагогічній освіті, що зумовлює позитивні зміни в розвитку особистості студента, формує ціннісні компетентності як передумову ефективної фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Вклад матеріалу дослідження. Музично-комп'ютерні технології – молода, але прогресуюча галузь знань, пов'язана з безперервним оновленням досягнень науково-технічного прогресу. Вона знаходиться на межі техніки й мистецтва, а як галузь досліджень – викликає множинність поглядів. Їх можна класифікувати як систему знань, що об'єднує інформатику, звукорежисуру, педагогіку та музикознавство.

Нотні цифрові технології настільки масштабно увійшли до діючої практики, що перетворилися на важливу одиницю музичної культури. При цьому цифрові ноти відіграють роль не лише знаків на екрані, але й безпосередньо пов'язані зі звуком і його тембрами (електронні ноти звучать), вони стають мультимедійними навчальними матеріалами (аудіо- та відео-ноти навчають музиці), автоматизованим помічником (наприклад, розгорнуті інструментальні нотні партитури в цифровому форматі миттєво транспонуються), вбудованим цифровим модулем (наприклад, до аудіо- або відео-редактору) тощо. Це впровадження нотних засобів у суміжні галузі творчості і освіти стало головним принципом розвитку нотно-цифрових технологій XXI ст.

Період масового застосування комп'ютера в музичному мистецтві почався 40 років тому, коли за ініціативою відомих фірм був розроблений стандартний інтерфейс цифрових музичних інструментів MIDI. У результаті визначилась структура сигналів, схеми поєднання інструментів, порядок обміну даними між ними. На базі цього створювалися прилади для роботи з музикою, які з кожним роком ставали продуктивнішими. У навчальних закладах відкривалися факультети, на яких люди могли отримати спеціальність комп'ютерного звукоінженера, виконавця естрадної музики, керівника естрадного колективу, що передбачало освоєння електронної та комп'ютерної музики.

За ці роки здійснено відкриття, завдяки яким створювались неординарні музичні продукти. Вчені, пристосовавши комп'ютер для роботи з музикою, розробили програми, за допомогою яких студенти та викладачі можуть займатися: нотно-видавничою діяльністю, підготовкою цифрових фонограм, звукорежисерською роботою, створенням аранжувань і оригінальних композицій, розучувати окремі хорові чи оркестрові партії, створювати мультимедійні презентації.

Медіаосвіта володіє специфічними педагогічними технологіями, які дали можливість використати інформаційно-інноваційні технології в процесі диригентсько-хорової підготовки. Студенти перших курсів музичного факультету Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя впродовж понад 10 років мають можливість вивчати 4 семестри курс із «Музичної інформатики». На базі цієї дисципліни викладаються «Музично-комп'ютерне інструментування» та «Комп'ютерне аранжування музичних творів». Засновником цих дисциплін є заслужений артист України, проф. М. Шумський. Впровадження музично-комп'ютерних технологій в навчальний процес на факультеті культури та мистецтв ім. О. Ростовського – ще один крок на шляху до практичного втілення інформаційно-комп'ютерних технологій в системі мистецької освіти.

На прикладі дисципліни «Хорове аранжування» спробуємо більш детально дослідити роль сучасних музично-комп'ютерних технологій у фаховій підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Метою вивчення дисципліни є набуття студентами систематизованих теоретичних знань та формування умінь і навичок, необхідних для створення хорових аранжувань й запису нотного інструментального супроводу на основі комп'ютерних технологій. Серед іншого – змінити роль студента з пасивного слухача на активного, творчого, самостійно мислячого учасника процесу. Мета і завдання навчального курсу не зводяться до освоєння комп'ютерного обладнання та музично-орієнтованого програмного забезпечення. Комп'ютер виступає як технічний засіб, що допомагає студентам у процесі навчання та в подальшій професійній діяльності. При вивченні дисципліни студенти у формі лекційних, практичних, лабораторних, індивідуальних занять опановують необхідні комп'ютерні програми, в індивідуальній та самостійній формах самопідготовки закріплюють отримані знання та навички роботи з комп'ютерними програмами і зовнішніми комп'ютерними пристроями; знайомляться з навчально-методичною, вокально-хоровою літературою, інструктивними матеріалами.

Навчальний курс «Музичні комп'ютерні технології у хоровому аранжуванні» формує у майбутніх фахівців ціннісні компетентності, необхідні для раціонального використання засобів

сучасних інформаційних технологій під час розв'язання навчальних завдань; зацікавлює студентів можливостями технологічного розвитку у сфері музики; створює передумови для зростання особистості і творчої самореалізації кожного студента. Елементами курсу є слухання, розуміння, виконання, аранжування музичних творів.

Дисципліна має три кредити ECTS і стільки ж модулів. Підсумковий контроль здійснюється наприкінці навчального року. Формою підсумкового контролю є залік.

На першому етапі домінує активне пристосування студентів до нових умов діяльності й усвідомлення мети й завдань вокально-хорової підготовки до професії майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Другий етап спрямований на активне засвоєння інноваційної діяльності, де, поряд із традиційними методами хорового аранжування, студенти набувають практичного досвіду роботи з програмою набору нотного тексту «Finale 2005», системи оптичного розпізнавання знаків «ABBYU Fine Reader» і текстовим процесором «Word»; навчаються робити інструментування та аранжування у реальному часі, прослуховувати кожний голос окремо або декілька голосів у будь-якій комбінації, усіх партій разом, використовувати різноманітні тембри, застосовувати електронні ефекти й інші сучасні технічні засоби передачі звуку тощо.

Третій етап полягає в цілеспрямованому забезпеченні орієнтації виконавської диригентсько-хорової діяльності на формування професійної мобільності як альтернативи вузькопрофесійній підготовці майбутнього вчителя музики, створення хорових аранжувань та інтерпретацій дитячих хорових творів.

У процесі навчання студенти опановують різновиди аранжування: полегшений виклад для виконання на тому ж інструменті; фактурні, гармонічні змінення, характерні для різноманітних за складом виконання композицій; транскрипції, обробки, парафрази, редакції, перекладення для іншого в порівнянні з оригіналом складу виконавців. Сучасні технології знімають усі принципи обмеження; факторами обмеження тепер можуть бути лише можливості й уміння студента, його творча фантазія. В процесі освоєння навчального курсу «Музичні комп'ютерні технології у хоровому аранжуванні» студент має всі необхідні засоби для власної творчості: зручний інтерфейс, що дає можливість зосередитись на творчості, не відволікаючись на суто технічні питання; мультитембральні засоби, що забезпечують створення звуку будь-якого тембру й аранжування навіть традиційно не підвладного виконання музичного матеріалу [3].

Тож, музично-комп'ютерні технології в сучасній системі підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва розглядаємо як засіб його професійного вдосконалення з огляду на те, що: 1) підвищений інтерес до предмета, який викладається із застосуванням комп'ютерних технологій; він стає більш цікавим, наочним, сучасним, має позитивний вплив на статус самого предмета; 2) «відкритий спосіб» роботи дозволяє залучити студентів до активної навчально-пізнавальної діяльності, активізувати творчу уяву, розвинути внутрішню музичну пам'ять, долучати їх до більш складних творчих ситуацій, які потребують зосередження, активізувати студентів, щоб прагнули проявити свої можливості; 3) результати робот у музикантів, що користуються музично-комп'ютерними технологіями кращі, в порівнянні з тими, хто здобуває результати за допомогою традиційних засобів; 4) збільшується відсоток студентів, що виявляють бажання продовжувати роботу з музично-комп'ютерними технологіями в позаурочний час, підвищується якість навчання.

На завершення необхідно вказати на те, що описані вище заняття з цифрового введення нотних текстів жодним чином не заперечують традиційних занять, не можуть їх замінити, але доповнюють їх і сприяють їх ефективності.

Висновки. Застосування сучасних інформаційних технологій в навчанні суттєво доповнює традиційні погляди на методику викладання, структуру й організацію навчальної діяльності, робить навчання предметів більш цікавим, змістовним, наочним. Воно дозволяє підготувати студентів музичних спеціальностей з певними якостями і практичними вміннями, здатних не лише вміло користуватися накопиченим досвідом своєї професії, але й активно збагачувати його новими цінностями, сприяючи розвитку ціннісних компетентностей, надає безмежні можливості для реалізації творчих задумів як викладача, так і студента, змінюючи роль студента з пасивного слухача на активно-творчого, самостійного учасника процесу.

Список використаної література

1. *Гаєрліова Л. Г.* Оновлення методів музичного виховання у професійній підготовці майбутніх учителів музики в контексті інформатизації сучасної мистецької освіти [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pptma.dn.ua/index.php/uk/arkhiv-vipuskiv/za-2016-rik/vipusk-4-2016/309-onovlennya-metodiv-muzichnogo-vikhovannya-v-profesijnij-pidgotovtsi-majbutnikh-uchiteliv-muziki-v-konteksti-informatizatsiji-suchasnoji-mistetskoji-osviti>.

2. *Дворник Ю. Ф.* Формування творчих якостей майбутнього вчителя музики засобами комп'ютерних технологій : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.02 / Ю. Ф. Дворник; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2013. – 20 с.

3. *Кабриль К. В.* Формування ціннісних компетентностей майбутнього вчителя музики у процесі диригентсько-хорової підготовки: дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / К. В. Кабриль; Нац. Акад. пед. наук України, Ін-т вищ. освіти. – Київ, 2013. – 226 с. : рис., tabl.

4. *Коневщинська О. Е.* Формування медіа-культури майбутніх учителів музики : автореф. дис... канд. педагогічних наук : 13.00.04 / О. Е. Коневщинська; Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України. – Київ, 2009. – 23 с.

5. *Олексюк О.* Музична педагогіка : навч. посіб. / О. Олексюк. – Київ : КНУКіМ, 2006. – 188 с.

References

1. *Gavrilova L. G.* Onovlennia metodiv muzychnoho vykhovannia v profesiinii pidhotovz maibutnikh uchyteliv muzyky v konteksti informatyzatsii suchasnoi mystetskoï osvity. – Retrieved from <http://pptma.dn.ua/index.php/uk/arkhiv-vipuskiv/za-2016-rik/vipusk-4-2016/309-onovlennya-metodiv-muzychnogo-vikhovannya-v-profesijnij-pidgotovtsi-majbutnikh-uchyteliv-muzyki-v-konteksti-informatyzatsiji-suchasnoji-mistetskoji-osviti>

2. *Dvornik Yu. F.* Formuvannya tvorchikh yakostey maybutnogo vchitelya muzyki zasobami kompyuternikh tekhnologiy : avtoref. dys... kand. ped. nauk : 13.00.02 / Yu. F. Dvornik; Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova. – Kyiv : 2013. – 20 s.

3. *Kabril K. V.* Formuvannya tsinnisnikh kompetentnostey maybutnogo vchitelya muzyki u protsesi dirigentsko-khorovoï pidgotovki: disertatsiya... kand. ped. nauk: 13.00.04 / Nats. akad. ped. nauk Ukraïni, In-t vishch. osviti. – Kyiv : 2013. – 226 s. : ris., tabl.

4. *Konevshchinska O. E.* Formuvannya media-kulturi maybutnikh uchyteliv muzyki : avtoref. dis... kand. ped. nauk : 13.00.04 / O. E. Konevshchinska; In-t ped. osviti i osviti doroslikh APN Ukraïni. – Kyiv : 2009. – 23 s.

5. *Oleksjuk O.* Muzichna pedagogika : navch. posib. / O. Oleksjuk. – Kyiv : KNUKіM, 2006. – 188 s.

THE ROLE OF MODERN MUSICAL-COMPUTER TECHNOLOGIES IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF THE FUTURE TEACHER MUSICAL ART

Kushnir Kateruna, candidate of pedagogical sciences, associate
Professor at Nizhyn Gogol State University, Nezhin

The article deals with one of the topical issues of musical pedagogy – updating the contents of the professional training of the future teacher of musical art, based on the introduction of music-computer technologies in the training and application of the new IT. The significance of the computer-aided new skills in the development of professional thinking of the future teacher of musical art and it is substantiated by the computer, which allows to supplement and change the nature of the teacher's activity, which will contribute to the spiritual development of the individual and the formation of their valuable competencies. The possibility of integrating music-computer technologies in the educational process, for example, from the discipline «Choral arrangement» is considered.

Key words: music-computer technologies, choral arrangement, valuable competencies, teacher of musical art.

UDC 371.132:78

THE ROLE OF MODERN MUSICAL-COMPUTER TECHNOLOGIES IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF THE FUTURE TEACHER MUSICAL ART

Kushnir Kateruna, candidate of pedagogical sciences, associate
Professor at Nizhyn Gogol State University, Nezhin

The purpose of the article. Exploration of the role and significance of the peculiarities of introducing innovative approaches to the use of modern computer technologies in musical-pedagogical education, which leads to positive changes in the development of the student's personality, forms valuable competencies as a prerequisite for effective professional training of future teachers of musical art.

Research methodology. Fifteen main publications on this subject were reviewed (abstracts, review reports, scientific articles). The solution of the set tasks was possible due to the complex scientific-based approach and the step-by-step organization of the research process on the basis of studying and generalization of scientific and methodological literature, analysis of the works of precursors, mastered methods and methodology of scientific research.

The results. It was found that the emergence of the latest computer technologies provides the educational process with a qualitatively new level, the development and active introduction of the practice of training the art teacher of music and computer technology changes the content in the context of quality, forms and methods of training, and opens new ways to further improve them. Thus, the necessity of using computer technologies in the professional training of the future teacher of musical art is conditioned by its positive influence on the educational process.

Novelty. Media education often uses specific pedagogical technologies that have enabled us to use innovative technologies in the process of conducting-choral training, for the formation of students' valuable competencies, contributed to

the development of a training course on «Music Computer Technologies in Choral Arrangement» and the perception of cultural diversity by providing endless possibilities for the realization of creative intentions of both the teacher and the student.

Practical meaning. Specialists of higher education institutions can find the information contained in this article useful for improving the training of future teachers of musical art and use it in teaching disciplines of the conducting-choral cycle.

Key words: music-computer technologies, choral arrangement, valuable competencies, teacher of musical art.

Надійшла до редакції 30.11.2017 р.

УДК 377.011.33.016:78.03(=161.2)

ІСТОРИЧНІ, ЖИТТЄТВОРЧІ Й МОТИВАЦІЙНІ ЗАСАДИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ В СИСТЕМІ ССМШІ

Кобрин Наталія Володимирівна, кандидат історичних наук,
учитель-методист, Львівська середня спеціалізована
музична школа-інтернат ім. С. Крушельницької, м. Львів
kobryn.natalya@gmail.com

Досліджено причини сучасних проблем і статусу викладання української музики в системі ССМШІ Міністерства культури України в контексті модерних потреб соціокультурного й національного розвитку суспільства. Проаналізовано національну музично-педагогічну спадщину й висвітлено ключові ідеї використання української музики в цілях музичного виховання й освіти. Визначено головні напрями й принципи, на основі яких повинна формуватися концепція функціонування української музики на всіх щаблях навчально-пізнавальної діяльності (початковому або пропедевтичному, базовому й основному) в системі мистецьких шкіл України.

Ключові слова: мистецька освіта України, музична школа, українська музика, українська музична література.

Постановка проблеми. Професійна музична освіта, як один із базових напрямів нової мистецької школи в Україні, покликана виховувати генерації фахівців у сфері музичного мистецтва, творча діяльність яких має вагомий (навіть вирішальний) вплив на різні аспекти майбутнього соціокультурного простору держави: зміст і якість національного музично-інформаційного простору, мистецький імідж України в світі, напрями розвитку мистецької освіти на різних рівнях (загальноосвітньому, масовому, любительському, професійному). Не випадково, український музикознавець і композитор С. Людкевич стверджував, що «українська музична культура – це одна з найважливіших частин української культури взагалі, а українська музична фахова школа – це одна з найважливіших органічних частин нашої рідної школи» [9; 393]. Актуальні й сьогодні ідеї щодо розвитку національної музики митець висловив далекого 1934 р. – року, позначеного не лише репресіями, але й закриттям одного з провідних осередків української музичної освіти Музично- драматичного інституту ім. М. Лисенка в Києві. В цьому контексті особливої актуальності набуває потреба осмислити традиції та перспективи української музики в системі середньої спеціалізованої музичної освіти України не лише як окремого навчального предмета, але у площині цілісної концепції опанування національною музичною спадщиною на різних етапах підготовки музиканта.

Огляд останніх публікацій. Сучасна наукова література приділяє значну увагу питанням музичної освіти в аспекті історичних і регіональних традицій, зокрема в їх інституційному вимірі (у Л. Мазепи [10; 11], К. Шамаєвої [20], Л. Шевчук-Назар [21] й ін.) і щодо загальної музичної педагогіки (працях Л. Масол [12], З. Гнатів [5]). Концептуальні, методологічні, методичні й інші проблеми викладання української музики в працях майже не виділяються окремо, хоча є доволі значна кількість дидактичної літератури («Українська та зарубіжна музичні літератури» Я. Бодака, «Українська музична література» в ред. Л. Яросевич, «Українська музична культура» Л. Кияновської, «Історія української музики» Л. Корній). Виховні аспекти української дитячої музики розглядають автори спеціалізованих студій, наприклад у сфері фортепіано (М. Данілішина [6]).

Мета статті – спираючись на досвід і традиції української педагогіки та музикознавства розглянути концептуальні принципи вивчення української музики в сучасній середній спеціалізованій музичній освіті в контексті нової української школи.

Виклад дослідницького матеріалу. Свого часу С. Людкевич писав: «І найбільших артистів, що їх штука може мати претензію до інтернаціоналізму, ніхто не звільнив від сього, щоб вони всі свої сили, усю свою штуку посвятили на услуги своєї нації» [9; 356]. Так стисло видатний український